ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Орган који је именовао Комисију

На основу чланова 36 и 37 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 65 Закона о високом образовању Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на петој редовној седници одржаној 21. марта 2022. године донело је Одлуку бр. 1012/1, којом смо изабрани у Комисију за оцену научне заснованости и одобрење теме за израду докторске дисертације коју је *Миша Алексић* пријавио под насловом *Семантика стиховних облика у италијанској поезији и њихови еквиваленти у преводима на српски и хрватски с краја XIX и почетака XX века.*

2. Састав Комисије

- др Сања Париповић Крчмар, ванредни професор за научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, датум избора у звање: 15.06.2020; запослена на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду (члан Комисије);
- др Мила Самарџић, редовни професор за научну област Италијанистика (Италијански језик), датум избора у звање: 01.02.2012; запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду (председник Комисије);
- др Марија Брадаш, доцент за научну област Славистика (Српски и хрватски језик и књижевност), датум избора у звање: 01.09.2018; запослена на *Dipartimento di Studi Linguistici e Comparati* Универзитета *Ca' Foscari* у Венецији (члан Комисије).

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Миша Алексић (рођ. 1996. у Ваљеву) завршио је основне академске студије 2018. године на Катедри за италијанистику Филолошког факултета Универзитета у Београду са просечном оценом 9,92. Мастер студије завршио је 2019. године, такође на Филолошком факултету, са просечном оценом 10.

Током основних студија учествовао је у пројектима студентске размене у Напуљу (Università degli Studi di Napoli L'Orientale, новембар 2016. године) и Падови (Università degli Studi di Padova, програм *Erasmus+*, зимски семестар академске 2017/2018. године). Добитник је награде „Студент генерације" Филолошког факултета за академску 2017/2018.

Током мастер студија био је стипендиста Фонда за младе таленте Републике Србије. У истом периоду био је на пракси на Одсеку за стручну терминологију при Министарству за европске интеграције.

Од јануара 2019. године предаје на Италијанском институту за културу (Istituto Italiano di Cultura di Belgrado). Исте године уписао је докторске академске студије на Филолошком факултету. Од јануара 2020. године ради на Филолошком факултету Универзитета у Београду у звању истраживач-приправник. Током лета 2020. похађао је семинаре Института за светску књижевност при Универзитету Харвард (The Institute for World Literature).

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА
Списак објављених научних и стручних радова

1. Considerazioni minime su «Bijesni Rolando» (1895) di Dragiša Stanojević / Miša Aleksić // Italica Belgradensia. - Vol. 2021, No. 1 (2021), p. 27-54. (ISSN 0353-4766). https://doi.org/10.18485/italbg.2021.1.2

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ
На основу увида у биографију и библиографију кандидата, Комисија констатује да мср Миша Алексић има завршене основне и мастер студије италијанског језика и књижевности, да је на докторским студијама извршеним обавезама стекао услове за пријаву дисертације, да има објављен научни рад из области којом наставља да се бави у предложеној тези. Комисија закључује да Миша Алексић испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА
За ментора је предложена др Снежана Милинковић, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду.
Библиографија ментора са најмање пет јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

- *Prepiska Lodovika Bekadelija, nadbiskupa dubrovačkog*, Odeljenje jezika i književnosti, SANU, Beograd, 2016 (drugi autor Nikša Stipčević). ISBN 978-86-7025-693-4
- *Autori di confine e i paradigmi culturali nazionali: il caso serbo*, in *Confini, identità, appartenenze: scenari letterari e filmici dell'Alpe Adria*, a cura di A. Fabris, I. Caliaro, De Gruyter, Berlino, 2020, pp. 137-144. ISBN 978-3-11-064005-2.
- *„Il buon governo della Casa". Una lettera* economica *di Lodovico Beccadelli,* „Italica Belgradensia", numero speciale, Studi in onore di Mirka Zogović, 2019, pp. 67-72. ISSN 0353-4766 (doi.org).
- *Italica Belgradensia*, numero speciale, „Studi in onore di Mirka Zogović", a cura di Snežana Milinković, 2019. ISSN 0353-4766 (doi.org).
- *„Iatilo frati che taia li dei": l'Attila di Zuan Polo Liompardi*, „La somma de le cose". Studi in onore di Gianfelice Peron, Esedra Editrice, a cura di A. Andreose, G. Boriero, T. Zanon, 239-247, Padova, 2018. ISBN 88-6058-114-3.
- *Balcani odiosamati: contrapposizioni ideologiche*, Romeno-Balcanica. Incontri di lingue, culture, tradizioni nello spazio balcanico e carpato-danubiano, Vita e Pensiero, a cura di A. Andreose, A. Bianchi, G. Gobber, P. Gresti, 105-112, Milano, 2018. ISBN 978-88-343-3538-3.

- *Poetika srpskog realizma i njena komparativna dimenzija na primeru italijansko-srpskih veza*, Zbornik radova u čast Dušana Ivanića, Beograd-Kragujevac, 2016, pp. 63-68. ISBN 978-86-85991-97-4.
- *Le sfide interpretative: il poemetto buffonesco Rado Stizuoso e il suo destino nella critica letteraria,* in "Presente e futuro della lingua italiana", Atti del Convegno dell'Università di Craiova, Franco Cesati, Firenze, 2016, pp. 697-706. ISBN 978-88-7667-643-7.

- *S ženom valja kao s fortunom. Ljubavni i diskurs o ženi u italijanskoj književnosti XIV-XVI veka*, „Književna istorija“, tematski broj, 2016/2, pp. 29-48. ISSN 0350-6428
- *Još ponešto o „komičnom“ epu Đovan Pola Liompardija „Libero del Rado Stizuxo“*, „Glas SANU“, 2016/1. ISSN 0351-7365
- *Adriatic Peculiarities: a Case of a Zuan Polo Leopardi's "Poemetto Buffonesco" from the Early 16th Century,* Quaderns de la Mediterrania, Institut Europeu de la Mediterrania, Barcelona, 23/2016, pp. 227-234. ISSN 1577-9297

Комисија сматра да проф. др Снежана Милинковић испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације, јер је објавила већи број радова из историје италијанске књижевности и компаратистике.

VI ОЦЕНА О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Оцена формулације наслова тезе

Будући да ће се Миша Алексић у својој докторској тези бавити типологијом семантичког аспекта стиховних облика у италијанској поетској традицији посредством њихових еквивалената у преводима на српски и хрватски језик с краја XIX и почетака XX века, као и њиховог положаја у метричком систему српске и хрватске поезије из тог периода, Комисија констатује да предложени наслов потпуно одговара теми дисертације.

Комисија закључује да је предложени наслов тезе *Семантика стиховних облика у италијанској поезији и њихови еквиваленти у преводима на српски и хрватски с краја XIX и почетака XX века* прикладан и да добро репрезентује суштину теме дисертационог истраживања.

2. Оцена предмета истраживања

Предмет истраживања докторске дисертације Мише Алексића јесте типологија семантичког аспекта стиховних облика у италијанској поетској традицији посредством њихових еквивалената у преводима на српски и хрватски језик с краја XIX и почетака XX века, као и њиховог положаја у метричком систему српске и хрватске поезије из тог периода. Кандидат сврсисходно објашњава да под одредницом „стиховни облик“, позивајући се на С. Петровића, подразумева како песничке облике (*forme metriche*), тако и стих (*verso*), те ће средишњи предмет истраживања бити управо стих због разноврсности семантичких односа који се могу успоставити између оригиналног текста италијанске поезије и превода те исте поезије. Такође с правом прецизира да ће се неминовно позивати и на песничке облике у којима стих поприма (или не) одређена значења, поглавито из перспективе преводног текста. Посебно место припада италијанском једанаестерцу (*endecasillabo*) и његовим српским и хрватским преводним еквивалентима, као и облицима у којима се он јавља, а разлог томе је привилеговани положај овог стиха у италијанској песничкој традицији. *Семантика* стиховних облика значи да се разматрају „семантички ефекти“ на поетичкој, стилској и реторичкој равни (С. Петровић1986: 46, 308), а кандидат наглашава да га интересују семантички ефекти на поетичкој равни, евентуална *метаметричка означеност* италијанског стиха до које би дошао посредством анализе преводног еквивалента, с обзиром на временски јаз који одваја дела која су првенствено део одабраног корпуса (текстови настали у периоду од 14. до 17. века) и њихове преводе (с краја 19. века и из прве половине 20. века). Предмет истраживања тако постаје и теоријско питање јер метаметричка вредност стиха

представља и главну тачку разилажења између проучавалаца српскохрватског и проучавалаца италијанског стиха: у радовима С. Петровића реч је о „семантички оријентираној теорији стиха“ (1986: 7), док у савременим италијанским студијама преовладава приступ којим се метрика заснива као саставни део лингвистике, те се могућност самосталног значења стиховних облика начелно одбацује (*падованска група*). У овако супротстављеним ставовима, анализа дела каква су Дантеова „Комедија“, Петраркин „Канцонијер“, Ариостов „Бесни Орландо“, Тасов „Ослобођени Јерусалим“, текстова на којима се и заснива ова лингивистичка поставка метрике, и њихових метричких облика у преводу, који суштински неминовно доносе додатну димензију значења, постаје кључна за тражење одговора на питање да ли су стиховни облици у својој апстрактности налик граматичким категоријама или могу бити налик лексемама, тј. *a priori* обдарени низом виртуелних значења, од којих се нека остварују у тексту. Полазећи од већ установљене типологије еквивалентности стиха оригинала и превода коју је израдио З. Кравар (1993: 51-121), поређењем текстова насталих од 14. до 17. века и њихових превода с краја 19. и почетком 20. века из перспективе оних разлика које би се дуговале, у целости или барем делом, другачијој потенцијалној асоцијативности што их изворни и преводни стиховни облик имају у својим књижевним контекстима, а које могу указивати на могуће метаметричке вредности тих облика. То значи да одабир и разлози одабира стихова и њихово устројство у изворном тексту и преводу могу да укажу на метаметричко значење и функцију које имају у својим контекстима и да укажу на евентуалне значењске трансформације изворног текста у преводу које се дугују деконтекстуализацији стиховног облика. Ако предмет истраживања мср Мише Алексића може да се, на основу изреченог, искаже питањем да ли у једном „типичном“ поетском систему, какав је према схватању С. Петровића италијански (1986: 35), стиховни облик може имати изразита метаметричка својства, која су посебно изражена и уочљива у „атипичним“ системима, а какав је, „на многим тачкама у историји књижевности“, српскохрватски песнички систем, онда одговор на њега, према мишљењу Комисије, постаје прави допринос књижевно-теоријским и филолошко-метричким студијама.

3. Библиографија прелиминарних истраживања

Миша Алексић је приложио прелиминарни списак литературе и корпуса текстова који ће бити предмет његовог истраживања. Сва наведена литература у вези је с различитим суштинским и додирним аспектима његове докторске дисертације:

Afribo, A. (2002). Sequenze e sistemi di rime nella lirica del secondo Duecento e Trecento. *Stilistica e metrica italiana, 2*, 1-45.

Afribo, A. (2004). A rebours. Il Duecento visto dalla rima. In F. Brugnolo, & G. Peron (Eds.), *Da Guido Guinizzelli a Dante. Nuove prospettive sulla lirica del Duecento. Atti dei Convegno di studi Padova-Monselice* (pp. 227-237). Padova: Il Poligrafo.

Avirović, Lj. (2012). *La traduzione poetica in Croazia. Petrarca e il petrarchismo: aspetti della traduzione del sonetto.* Trieste: EUT.

Bartolomeo, B. (1995). Storia della metrica e storia della poesia. Rassegna di studi. *Lettere Italiane*, *47*(2), 290-311. http://www.jstor.org/stable/26265760

Bassnet, S. (2005). *Translation studies* (3rd ed.). London and New York: Routledge.

Bausi, F., & Martelli, M. (1993). *La metrica italiana*. Firenze: Casa Ed. Le Lettere.

Beccaria, G. L. (1975). *L'autonomia del significante: Figure del ritmo e della sintassi, Dante, Pascoli, D'Annunzio*. Torino: Einaudi.

Beccaria, G. L. (1999). Variabili tensioni novecentesche. *Lettere Italiane*, *51*(1), 70-84. http://www.jstor.org/stable/26266587

Beltrami, P. (2019). *La metrica italiana*. Bologna: Il Mulino.

Bertinetto, P. (1972). Echi del suono ed echi del senso. Implicazioni semantiche della rima. *Parole e metodi*, *3*, 47-57.

Bertinetto, P. (1973). *Ritmo e modelli ritmici*. Torino: Rosenberg & Sellier.

Bertinetto, P. (1988). Autonomia e relazionalità dela metrica. *Annali della Scuola Normale Superiore di Pisa. Classe di lettere e filosofia*, *18*(3), 1387–1409. http://www.jstor.org/stable/24307540

Bozzola, S. (2016). *L'autunno della tradizione*. Firenze: Franco Cesati editore.

Buffoni, F. (1989). *La traduzione del testo poetico.* Milano: Guerini.

Buffoni, F. (Ed.). (2002). *Ritmologia. Il ritmo del linguaggio. Poesia e traduzione.* Milano: Marcos Y Marcos.

Contini, G. (1974). Di un modo di tradurre. In G. Contini, *Esercizi di lettura sopra autori contemporanei* (pp. 372-379). Torino: Einaudi.

Contini, G. (2014). *Un'idea di Dante*. Torino: Einaudi.

Cremante, R., & Pazzaglia, M. (1973). *La Metrica*. Bologna: Il Mulino.

Dal Bianco, S. (2007). *L'endecasillabo del Furioso*. Pisa: Pacini Editore.

Diadori, P. (2012). *Teoria e tecnica della traduzione*. *Strategie*, *testi e contesti*. Milano: Le Monnier Università.

Di Girolamo, C. (1976). *Teoria e prassi della versificazione*. Bologna: Il Mulino.

Di Santo, F. (2017). La ragion d'essere della rima fra retorica e figuralità. *Enthymema*, *17*, 133–164. [https://riviste.unimi.it/index.php/enthymema/article/view/8104]

Di Santo, F. (2019). Per una semiotica della rima. *Romanistisches Jahrbuch*, *70*(1), 158-185. doi: 10.1515/roja-2019-0006

Dobrzyńska, T. (2014). Verse Forms as Bearers of Semantic Values. *Studia Metrica Et Poetica*, *1*(2), 103-128. doi: 10.12697/smp.2014.1.2.05

Đurić, Ž. (2012). *Srpsko-italijanske književne i kulturne veze od XVIII-XX*. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

Elwert, T. W. (1973). *Versificazione italiana dalle origini ai giorni nostri*. Firenze: Le Monnier.

Esposito, E. (1997). Metrica e manualistica. *Belfagor*, *52*(6), 687–694. http://www.jstor.org/stable/26147962

Frangeš, I. (1977). Tommaseo traduttore dei canti illirici. In V. Branca, & G. Petrocchi (Eds.), *Niccolò Tommaseo nel centenario della morte* (pp. 519-532). Firenze: Olschki.

Folena, G. (1991). *Volgarizzare e tradurre.* Torino: Einaudi.

Gorni, G. (1993). *Metrica e analisi letteraria*. Bologna: Il Mulino.

Hollander, J. (1959). The Metrical Emblem. *The Kenyon Review*, *21*(2), 279–296. http://www.jstor.org/stable/4333945

Jakobson, R. (1979). On the Translation of Verse. In S. Rudy & M. Taylor (Eds.), *Selected writings / On Verse, Its Masters and Explorers* (pp. 147-159). Berlin/Boston: De Gruyter.

Jakobson, R. (1966). Linguistics and Poetics. In T. A. Sebeok (Ed.), *Style in Language* (pp. 350–377). Cambridge, Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology Press.

Kravar, M. (1984–85). O prozodijskoj strukturi srpske klasicističke metrike. У *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* = Archivum Philologicum et Linguisticum, *27–28*(1), 369-380.

Kravar, Z. (1993). *Tema "stih"*. Zagreb: Zavod za znanost o književnosti Filozofoskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Loreto, A. (2017). Parodies of Sonnet in Late XXth-century Italian Poetry. *Between*, *6*(12). https://doi.org/10.13125/2039-6597/2594

Martelli, M. (1984). Le forme poetiche italiane dal Cinquecento ai nostri giorni. In A. Asor Rosa (Ed.), *Letteratura italiana, vol. II, Le forme del testo, tomo I, Teoria e poesia* (pp. 519-620). Torino: Einaudi.

Mengaldo, P. V. (2009). Esperienze metriche di un lettore di poesia. *Stilistica e Metrica italiana*, *9*, 63–86.

Menichetti, A. (1993). *Metrica italiana*. Padova: Antenore.

Mounin, G. (2006). *Teoria e storia della traduzione.* Torino: Einaudi.

Nergaard, S. (Ed.). (1993). *La teoria della traduzione nella storia.* Milano: Bompiani.

Neergard, S. (Ed.). (1995). *Teorie contemporanee della traduzione.* Milano: Bompiani.

Nord, C. (1997). *Translating as a Purposeful Activity.* Manchester, UK & Kinderhook (NY), USA: St. Jerome Publishing.

Pavličić, P. (1993). *Stih i značenje*. Zagreb: Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Petrović, S. (1983). Stih. U Z. Škreb, & A. Stamać (ured.), *Uvod u književnost* (str. 365-428). Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.

Petrović, S. (ured.). (1988). *Stih u pesmi : radovi sa stručnog radnog sastanka održanog u Novom Sadu 22-24. juna 1987.* (Vol. 3). Novi Sad: Vojvođanska akademija nauka i umetnosti.

Piletić, M. (1990). Le "Satire" dell'Ariosto e le "Podruguše" di Ljubiša. *Italica Belgradensia*, 3, 133–144.

Pilshchikov, I. (2016). The semiotics of phonetic translation. *Studia Metrica Et Poetica*, *3*(1), 53-104. doi: 10.12697/smp.2016.3.1.03

Praloran, M. (2003). *La metrica dei Fragmenta*. Roma: Antenore.

Praloran, M. (2011). *Metro e ritmo nella poesia italiana*. Firenze: Edizioni del Galluzzo per la Fondazione Ezio Franceschini.

Segre, C. (1966). *Esperienze ariostesche*. Pisa: Nistri-Lischi.

Segre, C. (1969). *I segni e la critica*. Torino: Einaudi.

Segre, C. (1979). *Semiotica filologica*. Torino: G. Einaudi.

Slamnig, I. (1981). *Hrvatska versifikacija : narav, povijest, veze*. Zagreb: Liber.

Soldani, A. (2004). Tommaseo metricologo. In M. Allegri (Ed.), *Niccolò Tommaseo: dagli anni giovanili al «secondo esilio». Atti del Convegno di Rovereto* (pp. 233-259). Rovereto: Osiride.

Tomasović, M., & Avirović, Lj. (2012). *La divina traduzione. Tradurre in croato dall'italiano*. Trieste: Edizioni Università di Trieste.

Vaglio, L. (2016). Le traduzioni serbe di Rvf 61: tre poeti-traduttori a confronto. *Europa Orientalis*, *35*, 473-497.

Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London and New York: Routledge.

Wimsatt, W. K. (1954). One relation of Rhyme to Reason. *The Verbal icon. Studies in the Meaning of Poetry* (pp. 153-168). Lexington: Univ. Press of Kentucky.

Андрић, А. (1863). *Стихотворенија*. Београд: Књигопечатньомъ А. Андрића.

Грдинић, Н. (1995). *Нерегуларни метрички облици: оглед из историје српског стиха*. Сомбор: Градска библиотека „Карло Бијелицки".

Грдинић, Н. (2000). *Формални маниризми*. Београд: Народна књига – Алфа.

Којен, Л. (1996). *Студије о српском стиху*. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.

Којен, Л. (2012). *Огледи о поезији*. Београд: Чигоја штампа.

Малетић, Ђ. (1864). *Теорија поезије*. Београд.

Матић, С. (2011). *Принципи српске версификације* (прир. М. Д. Стефановић). Београд: Службени гласник.

Петровић, С. (1986). *Облик и смисао*. Нови Сад: Матица српска.

Петровић, С. (уред.). (1987). *Стих друге половине деветнаестог века : радови са стручног састанка одржаног у Новом Саду, 27-29. јуна 1985* (Vol. 2). Нови Сад: Војвођанска академија наука и уметности.

Петровић, С., Станић, Д., Стефановић, М. Д. (уред.). (1991*). Стих и жанр : радови са стручног радног састанка одржаног у Новом Саду 22 - 24. јуна 1989*. (Vol. 6). Нови Сад: Војвођанска академија наука и уметности.

Пилетић, М. (1985). Лодовико Ариосто у српској књижевности. *Анали Филолошког Факултета = Annales de La Faculté de Philologie*, *16,* 150-179.

Ружић, Ж. (1975). *Српски јамб и народна метрика*. Београд: Институт за књижевност и уметност.

Ружић, Ж. (1986). *Над загонетком стиха*. Нови Сад: Књижевна заједница Новог Сада.

Секви, Е., Sequi, E., Савић, М. Д., Savić, M. D., Стипчевић, Н., & Stipčević, N. (Eds.). (1968). *Зборник о Дантеу = Contributi danteschi*. Београд: Просвета.

Суботић, J. (1845). *Наука о сербском стихотворенију*. Будим: Матица Сербска.

Тарановски, К. (2010). *О српском стиху* (прир. М. Д. Стефановић). Београд: Службени гласник.

<u>Корпус текстова:</u>

а) Италијански текстови од 14. до 17. века и њихови српски и хрватски преводи с краја 19. и почетака 20. века

Alighieri, D. (1957). *La Divina Commedia* (N. Sapegno, Ed.). Milano – Napoli: Ricciardi.

Ivičević, S. (1878). Franjica Riminjka. *Vienac*, *10*(26), 412-414.

Kombol, M. (1948). *Pakao.* Zagreb: Matica hrvatska.

Ljubiša, S. M. (1867). Smrt Ugolinova. *Dubrovnik, 1*(1), 374-378.

Preradović, P. (1870). Smrt Ugolinova. *Vienac*, *2*(3), 37-38.

Preradović, P. (1870). V. spiev Dantovog Pakla. *Vienac*, *2*(9), 133-135.

Pucić, M. (1863). Danteova Frana s Rimine. *Zviezda, 1*(15), 57.

Sundečić, J. (1863). Knez Ugolin, ulomak iz Danta Alighiera. *Zviezda, 1*(14), 51.

Tresić Pavičić, A. (1893). Matelda, Sordello, Iz Danteove „Božanstvene komedije“ (odlomci iz Čistilišta). *Vienac, 25*(15, 18, 20), 229-230; 284-286; 316-318.

Станојевић, Д. (1928). *Божанствена комедија*. Београд: Савремена библиотека.

Ariosto, L. (1987). *Satire* (C. Segre, Ed.). Torino: Einaudi.

Ljubiša, S. M. (1862). Podruguša (posrbljeno iz Ariosta). *Il nazionale, 1*(33, 37, 39), 165; 190; 200.

Ariosto, L. (1996). *Orlando furioso* (L. Caretti, Ed.). Torino: Einaudi.

Angjelinović, D. (1953). *Bijesni Orlando.* Zagreb: Zora.

Станојевић, Д. (1898). *Бијесни Роландо : витешки еп у 46 пјесама*. Београд: Српска књижевна задруга.

Petrarca, F. (2011). *Canzoniere* (P. Vecchi Galli, Ed.). Milano: Rizzoli. (према критичком издању Contini, G. (1964). *Canzoniere.* Torino: Einaudi)

Deželić, Gj. (1864). Petrarkina oda na vrutak u Vancluse. *Danica ilirska, 18*(16), 121.

Tresić Pavičić, A. (1893). Lauri. *Vienac, 25*(23), 368.

Premuda, V. (1891). Bogorodici. *Vrhbosna, 5*(5), 76-78.

T. (1881). Из тужнијех сонета (Франћешка Петрарке). *Јавор, 8*(15), 455-458

T. (1885). Из Петраркинијех сонета. *Стражилово, 1*(22), 680-681.

Шантић, А. (1902). Сонет. *Босанска вила, 17*(5), 87.

Tasso, T. (2010). *La Gerusalemme liberata* (F. Tomasi, Ed.). Milano: Rizzoli. (према критичком издању Caretti, L. (1957). *Gerusalemme liberata.* Milano: Mondadori).

Tresić Pavičić, A. (1893). Sadržaj i izabrano iz Jerusalima oslobođenog. *Vienac, 25*(36-39), 577-580; 591-594; 608-610, 624-627.

Станојевић, Д. (1957). *Ослобођени Јерусалим*. Београд: Српска књижевна задруга.

Tasso, T. (2015). *Aminta* (M. Corradini, Ed.). Milano: Rizzoli. (према критичком издању Sozzi, B. T. (1957). *Aminta.* Torino: UTET).

Tresić Pavičić, A. (1893). Iz Arminte. *Vienac, 25*(39), 627.

<u>б) Контролна група текстова</u>

Carducci, **G**. (2018). *Poesie* (W. Spaggiari, Ed.). Milano: Feltrinelli.

Tresić Pavičić, A. (1894). Na brdu Mariju. *Prosvjeta*, *2*(5), 144.

Десница, Б. (1910). Неколико варварскијех ода Ц. Кардучија. *Летопис Матице српске, 86*(8),

23-29.

Драговић, Ж. (1896). Ода Пијемонту. *Луча, 2*(5), 195-201.

Стратимировић, Ђ. (1902). *Последњи звуци : песме и преводи Ђорђа Стратимировића*. Сремски Карловци: Српска манастирска штампарија.

Цар, М. (1882). Ода краљици талијанској. *Словинац, 5*(19), 289.

Црногорчевић, Н. (Шумоња, Н.). (1886). Сатани. *Јавор, 13*(8), 233-238.

Foscolo, U. (2012). *Dei sepolcri : carme* (G. Biancardi, & A. Cadioli, Eds.). Milano: Il muro di Tessa.

Vežić, V. (1870). Grobovi. *Vienac, 2*(41/42), 641-645; 657-659.

Свиловић, Л. (1885). Гробови Уга Фоскола. *Јавор, 12*(37–40), 1153, 1191, 1229, 1255.

Томановић, Л. (1883). О гробовима. *Јавор, 10*(49), 1543-1550.

Цар, М. (1887). О Гробовима. *Стражилово, 3*(38), 594-598.

Leopardi, G. (2017). *Poesie e prose* (C. Galimberti, & M. A. Rigoni, Eds.). Milano: Mondadori.

Buzolić, S. (1863). Silviji. *Zviezda, 1*(13), 49.

Buzolić, S. (1863). Samotno žiće. *Zviezda, 1*(21), 81-82.

Buzolić, S. (1863). Zahod blagdana. *Zviezda, 1*(30), 117.

Buzolić, S. (1870). Noćni piev čobanina azijatskih pustara. *Vienac*, *2*(25), 393-395.

Ostojić, J. (1883-1884). Miloj pokojnici. *Hrvatska vila, 3*(11), 168.

Severjev, J. (1874). Poslednji spev Safin. *Zora, 3*(19), 321-323.

Миличић, J. (1914). Вече празничког дана. Бескрајност. *Српски књижевни гласник, 32*(1), 32-33.

П. Н. (1884). Силвији. *Словинац, 7*(16), 251.

Томановић, Л. (1888). Силвији. *Стражилово, 4*(32), 502.

Томановић, Л. (1888). Залазак мјесеца. *Стражилово, 4*(32), 502-503.

Томановић, Л. (1888). Тишина по олуји. *Стражилово, 4*(32), 503.

Томановић, Л. (1888). Ноћна пјесма. *Стражилово, 4*(32), 503-504.

Manzoni, A. (2013). *Poesie e tragedie* (V. Boggione, Ed.). Torino: UTET. (према критичком издању Chiari, A., & Ghisalberti, F. (1957). *Poesie e tragedie*. *Tutte le opere*. Milano: Mondadori).

Buzolić, S. (1896). Duhovi, Božić, Zbor „Carmagnola“, Ermengardina smrt. *Bog, rod i svijet* (str. 166-168, 218-223). Zagreb: Tisak Dioničke tiskare.

Jagar, A. B. (1894). Duhovi. *Vrhbosna, 8*(2), 161-162.

Preradović, P. (1870). Peti svibanj. *Vienac, 2*(14), 209-210.

4. Циљеви истраживања, хипотезе и очекивани резултати

Главни циљ истраживања односи се на разумевање природе семантике стиховних облика и услова њеног остваривања, у тексту и евентуално пре њега, поглавито са становишта метричких конвенција, при чему су полазиште идеје проучавалаца италијанског стиха с једне стране (пре свега поменуте „падованске групе“, на челу са П. В. Менгалдом /P. V. Mengaldo/) и проучавалаца српскохрватског стиха с друге

(у првом реду С. Петровића, И. Сламнига, З. Кравара, П. Павличића). Италијанска поетска традиција и истовремено настала теоријска мисао о поезији њој посвећена представљају нарочито погодну перспективу за разматрање таквог питања будући да теоријско промишљање о песништву изразите вредности почиње још с Дантеом у трактату „О умећу говорења на пучком“ (*De vulgari eloquentia*), а до нормирања италијанских стихова и метричких облика долази суштински са Дантеом и Петрарком, да би свој експлицитни облик то нормирање добило реформом П. Бемба у 16. веку. Непрекинути вековни развој и унутрашња кохерентност поетске традиције која је никла у окриљу тог канона, као и богатство њених метричких облика и изнијансирана језичко-стилска раслојеност њеног система, пружају идеално тле за дијахронијско разматрање семантике стиховних облика, поглавито стиха, а нарочито ако се доведе у везу и упореди са преводним еквивалентима на српскохрватски језик, који су настали не само у другачијем поетско-метричком систему, него и у доба свеопштег па и метричког преосмишљавања целокупног књижевног система.

Очекивани резултати

Очекивани резултат истраживања јесте релативизовање, односно допуњавање теоријских закључака о семантичким вредностима италијанских стихова, а посредством њихових преводних облика. Наша теза је да се оно што смо, терминологијом С. Петровића, назвали семантичким ефектима облика на поетичкој равни, у анализи италијанске поезије не може у потпуности пренебрећи, с обзиром на вековно трајање и важност поетске традиције за италијанске песнике, као и то да италијански теоретичари стиха, иако начелно одбацују идеју метаметричког својства облика, ипак посредно, под другим називима, прихватају у извесној мери могућност ове врсте значења форме. То се, по нашем мишљењу, може посебно видети у разматрању традиционалних стиховних облика у периоду „метричке кризе“ у 19. веку, која је довела до великих промена и у преводилачким стратегијама италијанског контекста (Contini, 1974).

5. План рада

Први део истраживања састоји се у прегледу и систематизацији теоријских ставова у италијанским метричким студијама у погледу постојања семантике стиховних облика, поглавито стиха, и теорије о семантичким вредностима стиховних облика „школе“ С. Петровића. Преглед се базира на анализи теоријских текстова, како од свеобухватних метричких приручника и трактата (од почетака теоријског промишљања о стиху у Италији са Дантеом и Антонијом да Темпом /Antonio da Tempo/ у 14. веку до модерног, научно заснованог интересовања за стих, које у 20. веку почиње подстицајем формализма и књижевног структурализма, и поменуте падованске школе), тако и од радова посвећених појединачним темама које се тичу устројства појединих облика и њихове употребе, од којих су за нас најзначајнији, што се тиче стиха, италијански једанаестерац (*endecasillabo*) и седмерац (*settenario*), те канцона, сонет, терцина (*terza rima*) и октава (*ottava d'oro*), што се тиче песничких облика. Циљ првог дела рада јесте поређење теоријских закључака који се тичу различитих начина разумевања семантике стиховних облика и израда типологије значења облика, трагом класификације семантичких ефеката код С. Петровића (1986: 46, 308). Разматрање приступа овом проблему узеће у обзир опште књижевнотеоријске ставове теоретичара стиха, њихов метод истраживања и текстове који су им послужили као основа и илустрација њихових закључака.

Други, најобимнији део докторске радње састојаће се, с једне стране, у сучељавању метричких теорија систематизованих у првом делу са метричком анализом и метричком

рецепцијом оних дела која су предмет нашег истраживања (поменута дела Дантеа, Петрарке, Ариоста и Таса), и у оквиру италијанске песничке традиције, и путем превода тих истих дела (од превода из 60-их и 70-их година 19. века објављених у српским, хрватским и босанским новинама, претежно према начелу функционалне еквивалентности, до времена интегралних превода италијанских спевова и почетака превода метричким адекватима, од Д. Станојевића па све до М. Комбола. У првом делу овог одељка посматраћемо, најпре, формирање и устројство италијанског једанаестерца од Дантеа, преко Петрарке, Ариоста, Таса и Бемба, у различитим метричким облицима. Потом ћемо указати да у 19. веку, чини се опет захваљујући упливу других метричких система посредством превода (илустративни је пример *Осијана*), долази до покушаја преосмишљавања устројене метричке традиције (примери Фоскола, Леопардија, Манцонија и Кардучија), који ипак указују на постојање система који та одступања и дефинише и одређује.

Наредни одељак другог дела докторске радње јесте анализа превода првенствено Дантеа, Петрарке, Ариоста и Таса, на првом месту њиховог метричко-стиховног аспекта, и упоређивање тих метричких решења са контекстом српске и хрватске поезије, у складу са хипотезом да функција и значења стихова у једном систему долазе особито до изражаја онда када преко превода треба да ступе у други поетски систем, који може бити другачије или слабије нормиран, а функционална диференцијација његових стихова заснована на другачијим критеријумима. У тој анализи, упоређивање с преводним стиховним облицима италијанских песника „кризног“ момента и њиховим односом с другим метричким системима, осим српског и хрватског, послужиће као привилегована тачка гледишта да „пукотину“ у систему претворимо у могућност тражења метаметричког, односно семантичко-поетског значења стиха и у италијанској поезији. Сам стих ће, и у оригиналу и преводу, бити анализиран са аспекта тенденција у распореду наглашених и ненаглашених слогова, нарочито у вези са прозодијским правилима и узусом датог периода, те са аспекта метричких фигура, риме, односа метричких и синтаксичких јединица, тј. њиховог поклапања или разилажења те ритмичког ефекта особитог реда реченичних конституената (*ordo verborum*), како на хоризонталном (стиховном), тако и на вертикалном (међустиховном) нивоу, затим интонације, евентуалне цезуре, итд. То ће бити основна средства анализе и у првом и у другом одељку другога дела докторске радње како би се квантитативним поступком дошло и до квалитативних одлика унутар једног, као и у комуникацији два (или више) система с њиховим различитим устројствима.

Трећи и закључни део докторске радње требало би да у споју теоријског промишљања критички изнетог у првоме делу и закључака на основу анализе материјала из основог корпуса текстова, као и оних „контролних“ примера из периода „кризе“, донесе потврду изнете хипотезе и да укаже и на специфичности италијанске и српскохрватске версификације, те на особине потоњег система који одређују његову мању или већу способност да прихвати и себи прилагоди италијанске стиховне облике и њихова евентуална метаметричка значења. Начин функционисања италијанских стихова у српскохрватском версификационом систему, изгубљена, промењена или придодата значења која они у њему задобијају, по нашем мишљењу могу указати на њихова евентуална изворна метаметричка значења, која су изван компаративне перспективе слабије уочљива, као и на специфичне услове који одређују интензитет метаметричког својства облика. Исто тако, период у којем настају преводи јесте време важне обнове метричког репертоара српске и хрватске поезије, те ће последњи део радње показати и зашто је и из тих разлога погодан за разматрање евентуалног метаметричког значења стиховних облика, односно њихове способности да означе однос текста према песничкој

традицији, будући да је управо то време у којем се у српским и хрватским преводима италијанске поезије превођењу по принципу аналогијске замене оригиналног стиха придружује превођење путем замене изворног стиха метричким адекватима.

6. Методе истраживања

Филолошко-метричка анализа, у оквиру два теоријска поимања метрике, лингвистичког и лингвистичко-семантичког, у контексту интертекстуалности и интердискурсивности и њихове примене у најширим поставкама традуктологије.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА

На основу наведених података Комисија констатује да је мср Миша Алексић подобан за израду докторске дисертације.

На основу онога што је у пријави наведено о постављеним циљевима, хипотезама, методу рада и очекиваним резултатима Комисија констатује да је предложена тема *Семантика стиховних облика у италијанској поезији и њихови еквиваленти у преводима на српски и хрватски с краја XIX и почетака XX века* подобна за израду докторске дисертације.

На основу наведених података о предложеном ментору Комисија констатује да је проф. др Снежана Милинковић подобна за ментора предложене докторске дисертације.

Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати позитивне оцене о подобности кандидата мср Мише Алексића и предложене теме докторске дисертације *Семантика стиховних облика у италијанској поезији и њихови еквиваленти у преводима на српски и хрватски с краја XIX и почетака XX века,* а да се за ментора именује др Снежана Милинковић, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Београд, 4. април 2022. ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

др Мила Самарџић, редовни професор

др Сања Париповић Крчмар, ванредни професор

др Марија Брадаш, доцент